

Lūgšana. Veltījums Arvo Pērtam

teatri peatoetaja

157. sezona

Igaunijas Nacionālais teātris “Vanemuine”
2026. gada 28. augustā Latvijas Nacionālajā operā

Lūgšana.

Veltījums Arvo Pērtam

A Little Prayer / Tribute to Arvo Pärt

DEJAS, OPERAS UN DRAMATISKĀ TEĀTRA IESTUDĒJUMS DIVOS CĒLIENOS

Režisors, horeogrāfs un dramaturgs Petrs Zuska (Čehija)

Mūzikas vadītājs un dirigents Risto Josts (Risto Joost)

Scenogrāfs Daniels Dvoržāks (Daniel Dvořák) (Čehija)

Kostīmu mākslinieks Pāvels Knolle (Pavel Knolle) (Čehija)

Gaismu mākslinieks Marguss Vaigurs (Margus Vaigur) (Endla)

Režisora asistents un repetitori Matthew James Jordan, Rufina Noor, Jelena Karpova,
Nanae Maruyama, Janeks Savolainens (Janek Savolainen)

Galvenā kormeistare Kristi Jagodina (Kristi Jagodin)

Kormeistars Martins Sildoss (Martin Sildos)

Atbildīgais koncertmeistars-repetitors Tomass Kaldaru (Toomas Kaldaru)

Koncertmeistars Stefano Kjurkjū (Stefano Chiurchiù)

Inspiciente Kaisa Rivalda (Kaisa Riivald)

Gaismu inspicente Ille Tinna (Ülle Tinn)

PIRMIZRĀDE 2025. GADA 4. OKTOBRĪ TEĀTRA “VANEMUINE” LIELAJĀ MĀJĀ

Lomās

AKTIERI Merlina Kivi (Merlin Kivi), Ingmars Joela (Ingmar Jöela) kā viesmākslinieki

“VANEMUINE” BALETA TRUPA

SIEVIETES Maria Engel, Sayaka Nagahiro, Ana Maria Gergely, Caroline Maquignon, Selma Strandberg, Sarah Ross, Elena Troisfontaines, Natalie Barbis

VĪRIEŠI Alain Divoux, Bradley Handley Howell, Benjamin Oliver Newman, Gustavo Pedro, Willem Houck, Vladyslav Kalys, William Halton, Noah Wheatley

“VANEMUINES” OPERAS KORIS UN SOLISTI

SOLISTI Kristjan Häggblom

SOPRĀNI Grete Oolberg, Helen Hansberg, Ursula Roomere, Hanna Auziak, Külli Ormisson, Siiri Koodres, Marika Villemson, Marta Burgoa, Helen Nõmm, Anni Zimmermann

ALTI Diana Silova, Eve Kivisaar, Kaja Ilmjärv, Katrin Kapinus, Kristel Oja, Lembi-Liis Ebre, Rael Rent

TENORI Hisatoshi Nezu, Jacques Louw, Oliver Timmusk, Rainer Aarsalu, Julian Baldwin, Aleksander Lumi

BASI Artur Nagel, Egon Laanesoo, Ingmar Bräutigam, Janari Jorro, Myunghwan Jang, Risto Orav, Ruudo Vaher, Uku-Markus Simmermann

“Vanemuines” simfoniskais orķestris

Programmā

Arvo Përts

I cēliens

Fratres (1977)

Vijole – Federico Mechelli Uhl

Klavieres – Margus Riimaa

Arbos (1977/1986)

Es sang vor langen Jahren (1984)

Alts – Rael Rent

Vijole – Federico Mechelli Uhl

Altvijole – Kadri Rehema

Mein Weg (1994)

Für Lennart In Memoriam (2006)

Kanon Pokajanen: Ode VII (1997)

Lamentate: Stridendo (2002)

Klavieres – Margus Riimaa

Alleluia-Tropus (2008/2010)

Vater unser (2005/2013)

Fligelhorns – Priit Rusalepp

Trombons – Hendrik Jaak Sepp

Estonian Lullaby (2002/2006)

II cēliens

Für Alina (1976) – fragments

Klavieres – Margus Riimaa

Berliner Messe: Gloria (1990/2002)

Passio Domini nostri Jesu Christi secundum

Joannem (1982) – fragments

Jēzus – Kristjan Häggblom

Evanġelisti:

Soprāns – Grete Oolberg

Alts – Lembi-Liis Ebre

Tenors – Jacques Louw

Bass – Janari Jorro

**Symphony No. 4 “Los Angeles”: I (2008) –
fragments**

Symphony No. 4 “Los Angeles”: III – fragments

Most Holy Mother of God (2003) – fragments

Spiegel im Spiegel (1978)

Čells – Lauri Sõõro

Klavieres – Margus Riimaa

Intervija ar režisoru, horeogrāfu un librelistu Petru Zusku

Kāpēc izvēlējies tieši Arvo Pērtas mūziku?

Patiesībā vairāku iemeslu dēļ. Šis iestudējums ir mana trešā sadarbība ar “Vanemuine”. Pēc “Romeo un Džuljetas” (2018) un “Gulbjū ezera” (2021) šķita, ka ir pienācis laiks mainīt tēmu — nolikt malā tradicionālos Čaikovski un Prokofjevu un doties citā virzienā. 2023. gadā sapratu, ka pēc diviem gadiem tiks svinēta Arvo Pērtas 90. dzimšanas diena, un man izvēle kļuva skaidra. Arī Vanemuines teātris piekrita šai domai nekavējoties.

Arvo Pērtas ir viens no nozīmīgākajiem un ietekmīgākajiem mūsdienu klasiskās mūzikas komponistiem. Pēdējo gadu desmitu laikā viņš ir iedvesmojis neskaitāmus horeogrāfus un teātra māksliniekus visā pasaulē, arī mani — šis nav mans pirmais iestudējums ar viņa mūziku. Viņš ir pasaules mēroga personība un savas izcelsmes dēļ patiesi vērtīgs dārgakmens Igaunijas kultūras mozaikā. Kur gan vēl labāk radīt izrādi, kas godina šo jubileju, ja ne tieši šeit, Igaunijā!

“Es esmu tikai kāds, kas mulst un meklē vārdus, gluži kā bērns. ...

Kādus vārdus? ... Es nezinu. Vārdi ir pārpratumu skaņas.”

Kāda ir tava pieredze ar Pērtas mūziku?

Esmu to izmantojis vairākos savos iestudējumos. Pirmoreiz tas bija pirms 25 gadiem Drēzdenes Semperoperā. To pieredzi es nekad neaizmirsīšu. Atceros, kā Arvo Pērtas man piezvanīja aptuveni nedēļu pirms pirmizrādes no Berlīnes un jautāja, cik apmierināts esmu ar orķestri. Tieši tajā dienā notika pirmais orķestra mēģinājums, un viņš to ļoti labi zināja. Nedaudz piemelojot es teicu, ka viss ir kārtībā — lai gan patiesībā tā nebija! Par laimi nākamajās dienās viss ievērojami uzlabojās.

Ar šo iestudējumu es vēlos no sirds nosūtīt Pērtam sveicienus: novēlēt visu labāko un izteikt pateicību par viņa neticami spēcīgo, krāsaino un iedvesmojošo mūziku.

*“Tev ir taisnība. Novērtē klusumu. Tajā ir mīlestība ... lūgšana ...
Un lūgšana ir klusums.”*

Šim iestudējumam nav klasiskas, lineāras dramaturģiskas struktūras. Tomēr — kā tu raksturotu tā saturu? Kāds ir tavs vēstījums?

Zināmā mērā es vados no Arvo Pērtas darbu dziļi garīgās būtības, kas man ir ārkārtīgi svarīga. Taču vienlaikus mani iedvesmo arī cita, mūsdienās ļoti aktuāla tēma — lai gan patiesībā šīs divas tēmas ir cieši saistītas.

“...Cilvēkus piekrāpt ir daudz vieglāk nekā pārliecināt viņus, ka viņi ir piekrāpti...”

Pēdējos gados esam kļuvuši par bistamu un nožēlojamu parādību straujas eskalācijas lieciniekiem. Cilvēki tiek piesātināti ar bailēm un iracionalitāti, un mūsdienų Eiropa iegriežas slimīgā, pašiznīcinošā dejā.

Daudzveidīgā, krāsainā un mājīgā ēka, kur katrai istabai bija savs raksturs, ir pārvērtusies par pelēku betona bunkuru, kurā ieroči kļūst par mūzikas vietā atkal un atkal atskan vienīgā "iespējamā patiesība". Līdzsvarots dialogs ir kļuvis neiespējams.

"...Patiesība nav kas tāds, ko var pacelt no zemes un mest kādam virsū ...

Cik daudz ļauna ir nodarījuši cilvēki, kuri ir pārliecināti, ka viņiem ir taisnība."...

Pēc daudziem gadiem totalitārās prakses atkal nemanāmi ieslid Eiropas telpā, lai gan 21. gadsimtā tās ir "samtainākas", daudz sarežģītākas.

"...Ir nepareizi, ja indivīds samīn baru, taču vislielākā netaisnība ir citur — kad bars samīn indivīdu."...

Šim iestudējumam nav ambīciju kaut ko konkrētizēt, demonstrēt vai piedāvāt risinājumu.

Tas ir pirmām kārtām simboliska lūgšana par patiesu un sirsnīgu cilvēcību, taisnīguma alkām, patiesību, brīvību un mīlestību ... par mūsu esības kodolu. Un kopā ar komponistu dziļajiem impulsiem tas ir vienlaikus arī lūgums Dievam.

Šogad aprit arī 80 gadi kopš Otrā pasaules

kara — vienas no lielākajām cilvēces tragēdijām. Arī šim atskaites punktam vajadzētu būt mums visiem nozīmīgam atgādinājumam.

"Cilvēcei jāpārtrauc karot, citādi karš iznīcinās cilvēci."...

Vai varētu pastāstīt mazliet arī par formas izvēli? Ir aizraujoši, kā visi šie dažādie žanri — mūzika, dejas, opera, dramatiskā māksla — papildina cits citu.

Mans mērķis bija pēc iespējas plašākā spektrā parādīt Arvo Pērtu mūziku — sākot no lieliem simfoniskajiem darbiem līdz kamer-mūzikai, vokālajiem cikliem un pat pilnīgi minimālistiskām kompozīcijām. Tāpēc šķita dabiski, ka līdzās orķestrim un dejotājiem izrādē piedalās arī operas koris un solisti. Vēlāk Vanemuines direktors Aivars Mēe (Aivar Mäe) ierosināja pievienot arī aktierus, un es tam piekritu. Tā pakāpeniski izveidojās tā dēvētais totālais teātris.

...,Viss virzās uz kaut ko daudz plašāku ... Kā logs, no kura sākas ceļš uz ko atšķirīgu un lielāku nekā pats cilvēks."...

Divi aktieri — vīrietis un sieviete — ir kā pirmatnējie pretpoli, dzīves un eksistences arhetipi. Viņu klātbūtne kļūst par izrādes stūrakmeni.

...,Mīlestība nav tikai skatīšanās vienam uz otru, bet skatīšanās kopā vienā virzienā."...

Es viņiem rakstīju tekstus un dialogus, kas iedvesmoti no daudzu gudru cilvēku domām cauri gadu desmitiem, gadsimtiem, gadu tūkstošiem — to vidū Antuāns de Sent-Ekzipēri (Antoine de Saint-Exupéry), Konfūcijs, Džordžs Orvels (George Orwell), Ernests Hemingvejs (Ernest Hemingway), Ošo, Jans Skācel (Jan Skacel), Karels Čapeks (Karel Čapek), Viljams Šekspīrs (William Shakespeare), Frīdrihs Niče (Friedrich Nietzsche) Irvins D. Jaloms (Irvin D. Yalom).

Centos veidot visu izrādi kā vienotu formu, kur katra sastāvdaļa — scenogrāfija, kostīmi un gaisma — saplūst vienā veselumā, lai gan ne vienmēr precīzi nosauktā izpausmē.

Par pasauli, par mums pašiem un par mūsu dvēseli... par Dievu.

..., „Es cerēju atrast Visumā kādu Dieva apmetņa pavedienu. Ilgojos pieskarties patiesībai, kuru līdz galam nesapratu. Ilgojos satvert patiesību kā auduma malu ... kā Dievu, kurš ilgi slēpies no cilvēkiem.”...

Esmu pārliecināts, ka maestro Arvo Pērts šo domu gājienu atbalstītu: īsta mākslinieka lielākais dzinulis ir meklēt savas sirds balsi. Un, ja mēs patiesi klausāties savā sirdī, mums atveras ceļš arī uz citu cilvēku sirdīm.

..., „Daloties mīlestībā, tu uzcel tiltu pāri savas vientulības aizai.”...

Ko tu vēlētos, lai skatītājs no šīs izrādes paņem līdzi?

Tas ir pilnībā skatītāja ziņā — izrāde atstāj visas durvis vaļā. Esmu pārliecināts, ka ikviens atradīs brīdī, kas viņu dziļi aizskar un iekšēji ieskanas. Ja ko novēlēt, tad varbūt izpratni, ka katrs cilvēks ir unikāls un sevi nes milzīgu spēku. Neļausim sevi barā pārvērst vienkārši aitās!

Arvo Pērts (dz. 1935) un izrādē „Lūgšana” skanošā mūzika

Evelina Kervitsa (Evelin Kōrvits)

Cilvēks, kurš dzimis Igaunijas mazpilsētā Paidē, Arvo Pērts, šodien ir pazīstams visās pasaules mūzikas metropolēs. Jau 1960. gados viņš pievērsa sev uzmanību kā jauns komponists, kurš, absolvējot Heino Ellera kompozīcijas klasi, izmēģināja roku dažādās modernisma kompozīcijas tehnikās – dodekafonijā, aleatorikā, skaņkrāsu mūzikā, kolāžas tehnikā. Desmitgades beigās, pēc 1968. gadā tapušā „Credo”, autors nonāca radošā strupceļā: *„Biju pārliecināts, ka ar šiem līdzekļiem es nekur nenonāksu: man nepietika materiāla un es gandrīz atteicos no mūzikas rakstīšanas. Es vēlējos nokļūt kontaktā ar kaut ko dzīvu, vienkāršu un nedestruktīvu.”* Jaunas skaņas ideāla meklējumos Pērts pievērsās gregoriāņu korālim, Notre Dame skolai un renesanses polifonijai, vienlaikus atrodot pieeju pareizticīgo baznīcai.

„Pirms kāds kaut ko pasaka, viņam varbūt vajadzētu neko neteikt. Mana mūzika allaž ir izcēlusies pēc tam, kad esmu ilgi klusējis – burtiskā nozīmē. [...] Ja kāds tuvojas klusumam ar mīlestību, no tā var piedzimt mūzika.” (Arvo Pērts)

Pēc ilga klusuma perioda komponists 1970. gadu otrajā pusē radīja savu oriģinālo muzikālo valodu, kuru nosauca *tintinnabuli* (no latīņu valodas „*mazie zvaniņi*”). Pēc viņa dzīvesbiedres Noras teiktā, tintinnabuli dzima no dziļas vēlmes sasniegt ārkārtīgi minimālu skaņu pasauli, ko nevar izmērīt kilometros vai metros, bet tikai milimetros.

„Katra skaņa ir izšķiroša, katra skaņa runā,” – tā autors ir raksturojis sava stila būtību. Tintinnabuli atspoguļo arī Pērtas pasaules uzskatu – dziļi personisku, izjustu dzīves attieksmi, kas balstās kristīgajās vērtībās un patiesības, skaistuma un tīrības meklējumos. Šo unikālo autorstilu, kuram Pērts ir uzticīgs līdz šodienai, pārstāv arī gandrīz visi šajā izrādē skanošie darbi.

Pirmoreiz Pērts izmantoja savu jauno stilu klavieru miniatūrā „**Alīnai**” (1976), kuru var uzskatīt par visu turpmāko darbu pamatelementu.

„Alīna ir ciemojusies pie mums, Tallinā, mūsu ļoti laba drauga meita. ... Pāris gadus agrāk viņa ar tēvu bija devusies prom no Padomju Savienības ... Tas bija visiem smags laiks. Tad es nolēmu šo mazo klavierdarbu veltīt Alīnai – kā mazu mierinājumu.” (Arvo Pērts)

1977. gadā tapušais „**Fratres**” (sākotnēji trīs balsīm) ir viens no Pērtas pazīstamākajiem un visvairāk atskaņotajiem darbiem, kuru bieži izmantojuši gan filmās, gan dejas izrādēs. Tā redzamā vienkāršība balstās stingrā

matemātiskā uzbūvē: balsu kustības likumi, melodijas, frāžu garumi un taktsmēru maiņas veido simetrisku struktūru.

Tajā pašā gadā tapa arī „**Arbos**”, kura struktūra atgādina koka zarojumu: no viena stumbra iziet divi zari, no kuriem atdalās jauni atzari.

„Šeit ir darišana ar proporciju kanonu, kuram ir trīs balsis: pirmā ir iedomātā koka stumbrs, tad otrā – divreiz ātrāka –, un trešā – divreiz ātrāka par abām pārējām. ... Tā ir tīra matemātika, matemātika instrumentiem.” (Arvo Pērts)

Nākamajā gadā tapa ēteriski skaistais „**Spiegel im Spiegel**” („*Spogulis spogulī*”), kura nosaukums tieši atspoguļo mūzikā notiekošo: katram augošam melodiskam virzienam seko spoguļattēlā kritoša frāze. Darbs sākotnēji radīts vijolei un klavierēm, taču pastāv arī versijas citiem instrumentiem. Pērts ir uzsvēris, ka instrumenta tembrs ir daļa no mūzikas, bet ne tās būtiskākā īpašība – viņš ir apzināti centies radīt tādu mūziku, ko iespējams spēlēt ar dažādiem instrumentiem.

„*Visjutīgākais mūzikas instruments ir cilvēka dvēsele, nākamais – cilvēka balss. Ir jāattīra sava dvēsele, līdz tā sāk skanēt,*” ir teicis Pērts, kura daiļradē nozīmīgu vietu ieņem sakrālajiem tekstiem radīti vokāldarbi. Viens no apjomīgākajiem ir 75 minūtes garais „**Passio Domini nostri Jesu Christi**

secundum Joannem” (1982) – komponista muzikālais skatījums uz Kristus ciešanu stāstu pēc Jāņa evaņģēlija.

1984. gadā tapušais „Es sang vor langen Jahren” ir viens no nedaudzajiem Pērtas darbiem, kura teksts nav liturģisks, bet celts no vācu romantisma dzejnieka Klemensa Brentano dzejoļa „*Der Spinnerin Nachtlied*”. Darbs nes apakšnosaukumu „*Motette für de la Motte*” un ir veltīts vācu radio producentam un mūzikas zinātniekam Diteram de la Mottam.

„**Mein Weg hat Gipfel und Wellentäler**” ērģelēm (1989) tika radīts pēc Parainenas ērģeļmūzikas festivāla pasūtījuma un bija veltīts izpildītājam Kari Jussilam.

Īsākā versija „**Mein Weg**” 14 stīgu instrumentiem un sitaminstrumentiem (1994) ir veltīta Andreasam Pēram Kēleram un kamerorķestrim *Unter den Linden*. Darba nosaukums („*Manā ceļā ir virsotnes un viļņi*”) nāk no dzejnieka Edmonda Žabesa dzejoļa vācu tulkojuma

„**Berliner Messe**” radīta 1990. gada maijā 90. vācu katoļu baznīcas dienām Berlīnē – pirmajām pēc Berlīnes mūra krišanas. Mūzikas struktūra šeit pakļauta tintinnabuli tehnikas likumsakarībām.

„*Katrs solis ir atvasināts no teksta. Tā nav iedvesma – tas ir kaut kas objektīvāks.*” (Arvo Pērts)

Perta apjomīgākais kora darbs ir „**Kanon pokajenen**” (1997), kas radīts Ķelnes katedrāles 750. jubilejai. Tas balstās uz baznīcslāvu grēku nožēlas kanonu, kura teksts komponistu dziļi uzrunāja:

„Es vēlējos dot vārdam iespēju izvēlēties savu skanējumu un melodisko līniju. Un tā – man pašam par pārsteigumu – tapa mūzika, kas pilnībā piesātināta ar baznīcslāvu valodas unikālo raksturu. „Kanon” man parādīja, cik dziļi valodas izvēle nosaka darba raksturu – tik ļoti, ka viss kompozīcijas veidojums pakļaujas tekstam un tā likumsakarībām, ja ļaujām valodai „radīt mūziku”.”

Pēc Londonas Tate Modern galerijas pasūtījumā komponētais „**Lamentate**” klavierēm un orķestrim (2002) ir komponista cieņas apliecinājums Indijā dzimušajam britu tēlniekam un multimediju māksliniekam Anišam Kapūram un viņa milzu skulptūrai „**Marsyas**”. Darbs radīts, ņemot vērā tieši šīs mākslas instalācijas eksponēšanas vietas — vecās turbinu zāles — specifisko akustiku. Marsijs ir tēls sengrieķu mitoloģijā — satīrs, kuru Apolons, gaismas, patiesības un skaisto mākslu dievs, nodeva nežēlīgai sodīšanai pēc tam, kad tas bija uzdrošinājies sacensties ar Apolonu mūzikas spēlē.

„Kapūra skulptūra ar savu apjomu lauž ne vien tradicionālo telpas izpratni, bet, manuprāt, arī laika dimensiju. Robeža starp laiku un bez-

laiku šķiet kļūstam nebūtiska. Un tā es rakstīju lamentāciju nevis mirušajiem, bet mums — dzīvajiem, mums, kam nav viegli izturēt pasaules sāpes un ciešanas.” (Arvo Pērts)

Perta īsā un apburoši skaistā „**Estonian Lullaby**” („Kuss-kuss, kallike”) pieder ciklam „**Divas šūpuļdziesmas**”, kas tika radīts 2002. gadā Džordi Savallam un viņa ansambļa *Hespèrion XXI* albumam „**Ninna Nanna**”, divām balsīm un klavierēm. Vēlāk darbs tika aranžēts arī citiem sastāviem. Dziesmā „**Kuss-kuss, kallike**” autors izmantojis nedaudz pārveidotu Jehvi (Jōhvi) apkaimes tautas melodiju. Šis skaņdarbs skanēja arī 2025. gada Vispārējos dziesmu svētkos „**Iseoma**”, sieviešu koru un stīgu orķestra izpildījumā.

„Šūpuļdziesmas ir kā gabaliņi no zaudētās paradīzes — mierinājumi, kas ir vienlaikus gan dziļdomīgi, gan intīmi. Es uzrakstīju šīs divas šūpuļdziesmas pieaugušajam un bērnam, kurš mīt mūsos visos.” (Arvo Pērts)

„**Most Holy Mother of God**” četrām balsīm (2003) ir veltīts *The Hilliard Ensemble* un pirmatskaņots 2003. gada 15. oktobrī Anglijā, tajā pašā dienā, kad komponistam tika piešķirts Durhemas Universitātes goda doktora grāds.

Darba teksts balstās gan katoļu, gan pareizticīgo liturģijā izmantotajā senākajā Marijas himnā, kas radusies ap 250. gadu.

„**Vater unser**” (2005) ar Tēvreizes vācu tekstu izceļas Perta daiļradē ar savu skanējumu un

struktūru — tas radies kā spontāna, brīva dziesma, bez iepriekš noteiktiem sistēmiskiem parametriem. Komponists veltīja šo darbu pāvestam Benediktam XVI un izpildīja to viņam personīgi pie klavierēm 2011. gada jūlijā Vatikānā, svinot viņa priesterības 60. gadadienu, pavadot Helduru Hariju Peldu (Heldur Harry Pölda).

„Für Lennart in memoriam” kamerorķestrim (2006) tapa pēc Igaunijas Republikas prezidenta Lennarta Meri lūguma: viņa vēlēšanās bija, lai bērū ceremonijā skanētu tieši šim notikumam radīts Arvo Pērta darbs.

Sākot rakstīt šo opusu, komponista domas aizveda pie viņa kora darba *„Kanon poka-janen”* sestās dziesmas — šī skaistā jūras skaņu tēlu piesātinātā baznīcslāvu lūgšana tiek izmantota arī bērū ceremonijās.

Darba vidusdaļā Pērts izmantojis īsu lūgšanu tekstu par aizgājušajiem, ko radījis arhiman-driņš Sofrons (1896–1993).

„Šīs lūgšanas ir domātas katram cilvēkam — kā aizlūgumi par mirušajiem, tuviem un tāliem. Rakstot šādu opusu, tu esi kā starp-nieks citu priekšā.” (Arvo Pērts)

„Alleluia-Tropus” vokālajam ansamblim vai jauktajam korim un astoņiem čelliem (2008) ir radīts pareizticīgo liturģiskā galvenā dziedājuma — svētā Nikolaja tropāra — baznīcslāvu tekstam. Perta iedvesmas avots šim darbam bija Itālijas Bari pilsētā notiekošais festivāls *„Le Voci dell'Anima”*, kur glabājas svētā Niko-

laja relikvijas — viens no lielākajiem kristīgās pasaules svētceļojumu galamērķiem.

Versija jauktajam korim un stīgu orķestrim no 2010. gada tika pirmatskaņota Stambulas 38. starptautiskajā mūzikas festivālā, kopā ar *„Adama žēlabas”* pasaules pirmatskaņojumu vokālā ansambļa *Vox Clamantis* un diriģenta Tenu Kaljustes (Tõnu Kaljuste) izpildījumā.

Sava ieguldījuma dēļ simfonijas žanrā Pērts ir pazīstams ar četriem darbiem. **Ceturtdā simfonija (2008)** tika radīta pēc 37 gadu pārtraukuma.

To pasūtīja Losandželosas Filharmonijas biedrība un diriģents Esa-Pekka Salonens, līdzpasūtītāji bija Kanberas mūzikas festivāls un Sidnejas konservatorija. Darba radīšanas laikā Pērts strādāja ar pareizticīgo svēto tekstu *„Kansons sargeņģelim”*, un arī simfonijas nosaukums *„Los Angeles”* atsaucas uz eņģeļu tēmu — kā arī uz pilsētu, kuras nosaukums spāņu valodā burtiski nozīmē *„Eņģeļi”*.

Darbs ir veltīts Mihailam Hodorkovskim, kuru 2003. gadā apcietināja politisku motīvu dēļ (pēc 10 gadiem viņš tika atbrīvots). Tomēr Pērts uzsvēris: veltījums nav tikai politisks, bet arī cieņas apliecinājums cilvēkam, kurš savas personīgās traģēdijas laikā ir piedzīvojis morālu uzvaru.

Arvo Pērta darbus — gan vokālos, gan instrumentālos — klausītāji nereti uztver kā lūgšanu skaņās.

*„Ja tavās rokās ir lūgšana kā lukturītis, tad tās
gaismā tu redzi sev apkārt. Viss ir atkarīgs no
tevis paša. Lūgšanas valoda ir svešvaloda. Ja
tu to kaut nedaudz pazīsti, tu pamazām iepa-
zīsti arī tās vielu. Un tā sākas īpaša savstar-
pēja saikne. Tā baro un atver tavas acis. Un tā
kļūst par visu lietu mērauklu.” (Arvo Pērts)*

Pēteris Zuska ir Eiropas stilistikā balstīts horeogrāfs, režisors un dejotājs, izcils mākslinieks Čehijas dejas ainavā, kurš ir strādājis arī pasauleslavenos baleta kolektīvos. Viņa daiļradē neoklasikas *bel canto* un inovatīvas laikmetīgās formas saplūst savdabīgā radošā izteiksmes veidā. Zuskas iestudējumi ir augsti profesionāli, dzīvīgi un atklāj pasauli, kas ir pilna simboliem, arhetipiem, garīgām tēmām un morāliem principiem. Viņš ir īpašs režisors arī savas humora izjūtas, viltības un provokāciju dēļ, kas viņa darbos ir nemitīgi klātesošas.

Zuska 1994. gadā absolvējis Prāgas Skatuves mākslas akadēmijas mūzikas un dejas fakultātes horeogrāfijas un neverbālā teātra tehniku programmu. Pēc studijām viņš uzstājās kā solists teātrī „Divadlo Na zábradlí” pie pantomīmas meistara Ladislava Fialkas, Prāgas Kamerbaletā pie Pavela Šmoka, Čehijas Nacionālajā baletā, kā arī baleta trupās Minhenē, Augsburgā un Monreālā. Lai gan viņš dejoja arī klasiskajos baletos, viņa galvenā izpausme tomēr bija laikmetīgo režisoru un horeogrāfu darbos, sadarbojoties ar tādiem čehu autoriem kā Jirži Kiljans (Jiří Kylián), Pavels Šmoks (Pavel Šmok), Libors Vaculiks (Libor Vaculík), kā arī starptautiski atzītiem māksliniekiem, tostarp Alvins Eilijs, Gerhard Bohner, Roberts Norts, Mats Ek, Hans van Manen, Kristofers Brūss, Ohad Naharin, Nacho Duato, Itzik Galili un citiem. Kā baleta mākslinieks viņš uzstājās daudzās pasaules valstīs, taču 1990. gados bija pastāvīgs viesmākslinieks Brno Nacionālajā teātrī un Slovākijas Nacionālajā teātrī.

No 2002. līdz 2017. gadam Zuska bija Čehijas Nacionālā baleta mākslinieciskais vadītājs, šajā laikā iestudējot sešus pilnmetrāžas baletus un vairākas viencēlienu izrādes. Viņa vadībā Čehijas Nacionālais balets uzstājās uz trīsdesmit sešām pasauleslavenām skatuvēm — Maskavā, Vašingtonā, Atēnās, Tallinā, Pekinā, Parīzē, Telavivā un citviet. Kopš 1990. gadiem Zuska ir iestudējis vairāk nekā piecdesmit baleta darbus gan Čehijā, gan ārpus tās, tostarp tādos teātros kā Hamburgas Baleta teātris, Augsburgas Balets, Drēzdenes Semperopera, Latvijas

Nacionālā opera, Pēterburgas Marijas teātris, Dānijas Karaliskais teātris, *Deutsche Oper am Rhein*, Rietumastrālijas Balets, Somijas Nacionālais balets, Montekarlo Balets, Bostonas Balets, Čehijas Nacionālais teātris, Brno Nacionālais teātris, Laterna Magika, Prāgas Kamerbalets, Bohemijas Balets un Prāgas Jauniešu Balets. Zuska ir strādājis arī pie dramatisko un operas izrāžu iestudējumiem, sadarbojoties ar režisoriem un horeogrāfiem. 2021. gadā Prāgas Dejvices teātri pirmizrādi piedzīvoja viņa rakstītā un režisētā izrāde „Terapija”.

Zuska ir ieguvis vairākas prestižas balvas gan kā dejotājs, gan kā horeogrāfs, tostarp *Thalia* teātra balvu (1993 un 1997), *Prix Dom Pérignon* (1999), oriģinālās horeogrāfijas balvu Mūsdienu dejas konkursā (2006 un 2008), gada horeogrāfa titulu (1996 un 2002), Čehijas literārā fonda balvu (1993 un 1994), Opera Plus balvu par ieguldījumu Čehijas Nacionālajā baletā (2015 un 2017), Čehijas Kultūras ministrijas atzinību par ieguldījumu teātra mākslā (2017), labākās horeogrāfijas balvu ČR BALET 2019 festivālā par Prāgas Kamerbaleta izrādi „Buket” (2019), kā arī visjaunāko — 2024. gada Čehijas Rakstnieku savienības balvu.

Risto Josts (Risto Joost) ir kopš 2020. gada rudens “Vanemuine” teātra muzikālais vadītājs un galvenais diriģents, kopš 2024. gada rudens — Vācijā Virtembergas Kamerorķestra galvenais diriģents, kā arī kopš 2009. gada Igaunijas Nacionālās operas “Estonia” štata diriģents. “Vanemuine” muzikālā vadītāja un galvenā diriģenta amatā Josts ir sācis sadarbību ar Heino Ellera Mūzikas skolu, veidojot ikgadējo koncertu „Nākotnes mūziķi”, kā arī ir viens no Vanemuines sezonas atklāšanas festivāla virzītājspēkiem un iedibinājis ikgadējo “Dvēseļu dienas” koncerta tradīciju. Josts ir publikai piedāvājis vairākus operiestudējumus gan no pasaules klasikas, gan īgaunu oriģināldarbu vidus, to skaitā Mocarta „Dons Žuans” (2021),

Vāgnera „Tristans un Izolde” (2022), Hendeļa „Jūlijs Cēzars” (2023), Pučīni „Turandota” (2024) un „Bohēma” (2025), Pērsela „Karalis Artūrs” (2025), Varresa „, „Aizpekļu jaunais velns” (2022), Kaumana „Kaubamaja” (2022) un Tamberga „Sirano de Beržeraks” (2023). Šīs sezonas beigās Josts, „Vanemuine” teātrim, sadarbojoties ar Sāremā Operas dienām, uzsāks Vāgnera tetraloģijas „Nibelungu gredzens” iestudējumu, kura laikā četru gadu garumā hronoloģiskā secībā tiks atskaņotas visas četras cikla operas.

Igaunijas Sabiedriskā raidorganizācija 2018. gadā atzina Jostu par gada mūziķi, ko viņš izpelnījās par augstu muzikālo vērtību saglabāšanu un nodošanu. 2006. un 2016. gadā viņš saņēma Igaunijas Mūzikas padomes Skaņu mākslas fonda gada balvu, 2011. gadā — Igaunijas Republikas Prezidenta Kultūras fonda balvu jaunajam kultūras darbiniekam, bet 2022. gadā — Igaunijas Teātra gada balvu mūzikā. 2025. gadā Josts tika apbalvots ar Igaunijas Kultūrkapitāla Skaņu mākslas nozares galveno prēmiju, bet 2026. gadā — ar Igaunijas Valsts Baltās Zvaigznes IV šķiru. Josts ir diriģējis daudzus starptautiski atzītus orķestrus, tostarp Bergenā filharmoniskus, Venēcijas *Teatro La Fenice* orķestri, Pēterburgas Marijas teātra orķestri, Seviļas Karalisko simfonisko orķestri u.c. Igaunijā viņš ir bijis Tallinas Kameronorķestra galvenais diriģents (2013–2019), vadījis Igaunijas Nacionālo simfonisko orķestri un citus kolektīvus. Tāpat Josts ir stāvējis pie diriģenta pulsts vairākiem augstu novērtētiem korim: Nīderlandes Kamerkora galvenais diriģents (2011–2015), Leipciģas MDR Radio kora mākslinieciskais vadītājs (2015–2019), Zviedrijas Radio kora diriģents, Ars Nova Kopenhāģenas diriģents u.c.

Daniels Dvoržāks (Daniel Dvořák) ir čehu scenogrāfs. Viņš studējis arhitektūru un scenogrāfiju gan Prāgas Mākslas, arhitektūras un dizaina akadēmijā, gan Vīnes Mākslas akadēmijā. Kopā ar režisoru Jiří Nekvasilu viņi 1988. gadā nodibināja eksperimentālo operteātri *Opera Furore* (tagadējais Opera Mozart), kur Dvoržāks strādāja kā scenogrāfs un bija visu iestudējumu līdzautors. Dvoržāks ir bijis Prāgas Valsts operas, Prāgas Nacionālā teātra un Brno Nacionālā teātra direktors. Viņš ir strādājis arī pie lieliem čehu mūzikliem un veidojis scenogrāfijas muzikālajām filmām. 1999. gada Prāgas Kvadriennālē — pasaulē lielākajā skatuves dizaina, telpas un scenogrāfijas izstādē — Dvoržāks kopā ar savu Čehijas komandu ieguva pirmo vietu. 1999. gadā viņš saņēma Alfrēda Radoka vārdā nosaukto scenogrāfijas balvu un 2004. gadā tika atkārtoti nominēts šai balvai. 2002. gadā viņam piešķīra Francijas valdības Mākslas un literatūras ordeni.

Pāvels Knolle (Pavel Knolle) ir čehu kostīmu mākslinieks, dejotājs, horeogrāfs un režisors. 1985. gadā viņš absolvējis Prāgas Dejas konservatoriju un sācis darbu kā dejotājs multimediju teātrī *Laterna Magika*, par kura vadītāju viņš kļuva 2010. gadā. 2017. gadā viņš šajā teātrī iestudēja oriģināldarbu „Kubiks”, bet 2018. gadā izrādi „Dārzs”. Knolle ir uzstājies daudzās pasaules lielpilsētās, tostarp Vīnē, Monreālā, Romā, Telavivā un citur. Viņš ir veidojis kostīmus un scenogrāfijas tādiem Čehijas teātriem kā Prāgas Nacionālais teātris, Brno Nacionālais teātris, F. X. Šaldy teātris, Morāvijas–Silēzijas Nacionālais teātris u.c. Knolle strādā arī kā mākslinieks Prāgas dejas kompānijā *Dekadancers*. Ar režisoru Petru Zusku viņš ir sadarbojies arī iepriekš — tieši viņš radīja kostīmus “Vanemuine” Marguss baleta iestudējumiem „Romeo un Džuljeta” (2018) un „Gulbju ezers” (2021). 2002. gadā Knolle saņēma Čehijas dejas savienības balvu.

Marguss Vaigurs (Margus Vaigur) ir Endlas teātra gaismu mākslinieks. Viņš absolvējis J. Kōleri vārdā nosaukto Vilandes 4. vidusskolu (1985) un 2003. gadā Vilandes Kultūras koleģiju. No 1994. līdz 2002. gadam viņš strādāja Ugāles teātrī kā gaismu meistars, bet kopš 2002. gada — Endlas teātrī kā gaismu mākslinieks un gaismu nodaļas vadītājs. Kopš 2008. gada Vaigurs ir arī Tartu Universitātes Vilandes Kultūras akadēmijas pasniedzējs teātra mākslas vizuālās tehnoloģijas un gaismu dizaina specialitātē. Vaigurs ir saņēmis Endlas kolēģu balvu (2006), Igaunijas teātra gada balvu scenogrāfijā (2008) kopā ar Silveru Vahtri un Kristu Toolu par izrādes „Kangelane” vizuālo risinājumu, *Hea Teatri* balvu (2021) un Tallinas Pilsētas teātra kolēģu balvu (2023).

Vanemuine Simfoniskais orķestris

Mūzikas vadītājs un galvenais diriģents Risto Joost

Orķestra koncertmeistars Federico Mechelli Uhl*

Orķestra otrais koncertmeistars Liam Keneally

I vijole Marta Mutso**, Laura Miilius-Koddanipork**, Susann-Elisabeth Kislä, Eva Aarnis,
Vitalij Regensperger, Yevgeniy Kostytskiy, Anne Vellomäe

II vijole Vlad Campean**, Myroslava Bukata, Laura Kuusma, Žanna Toptši, Hille Niilisk-Rees,
Triinu Raudver, Pille Triin Voolaid, Kadri Palu

Altviļole Kadri Rehema*, Anna-Helena Inno, Hanno Mait Maadra,
Ruta Kulikovska, Teele-Liis Tiidor, Tiina Kaibald

Čells Lauri Sõõro*, Camillo Cabassi**, Sofya Ogarkova, Olga Raudonen, Marina Peleševa, Heli Ilumets

Kontrabass Andreas Arder, Aivar Eimra**, Jaanus Roosileht, Linda Viller

Arfa Lisanne Rull

Flauta Kerstin Laanemets*, Tuule-Helin Krigul**, Kristjan Lume

Oboja Anna Šulitsenko*, Anastasiia Cherniak**

Klarnete Cinamaya Ferrara*, Man-Chi Chan**

Fagots Kulvo Tamra*, Kristjan Kungla

Mežrags Inno-Mart Kont, Klever F. Sobrinho, Jaewook Sung*, Kristiina Luik

Trompete Priit Rusalepp*, Marti Suvi**, Villem Sūvari, Viljar Lang

Tromboni Kait Tiitso*, Hendrik Jaak Sepp**, Rain Kotov, Aivo Koddanipork

Sitaminstrumenti Alessandro Beco*, Diego Basile**, Jonas Thygesen

Klavieres Margus Riimaa

*orķestra grupas koncertmeistars

** asistenta koncertmeistars

Skatuves meistari Sander Lääts, Raul Potter

Orķestra intendants Aivo Koddanipork

Mūzikas nodaļa Kätlin Hoop, Kärt Suurlaht

Vanemuine teātra vadība un tehniskās nodaļas

Teātra vadītājs Aivar Mäe

Baleta vadītājs Jevgeni Grib

Mūzikas vadītājs Risto Joost

Drāmas vadītājs Tanel Jonas

Iestudējumu nodaļa Karis Hindriksoo-Pitsi, Lisett Soomäe

Galvenais skatuves meistars Rello Lääts

Skatuves tehniskā nodaļa Keijo Sepp, Madis Toimla, Mart Visnapuu, Sergei Ivanov,
Reigo Harkmann, Andre Luik, Sten Gussakov, Markus Kõrkjas, Paap Nõmm

Dekorāciju nodaļa Marika Raudam, Mait Sarap, Helli Aas, Taavi Kask, Innari Toome,
Ain Austa, Andres Lindok, Katrin Pahk, Leenamari Pirn, Terje Kiho,
Indrek Ots, Mart Raja, Karmo Kiivit, Einar Pallas

Rekvizītu nodaļa Liina Martoja

Grima nodaļa Anneliis Punnar, Viktoria Rüster, Karoliina Liivak,
Mare Kuul, Rutt Laikask, Hanna Liisa Hõim, Merike Järv

Kostīmu nodaļa Liisi Ess, Ivika Jõesaar, Ruth Rehme-Rähni, Külli Kukk, Edith Ütt, Elli Nõps,
Marika Normet, Ljubov Guzun, Ivi Vels, Tia Nuka, Kaire Arujõe, Inkeri Orasmaa, Irina Medvedeva,
Heli Kruuse, Riina Seebloom, Anneli Vassar, Reet Vaga, Olga Vilgats,
Natalja Malinen, Triin Isak, Fred Öpik, Klaarika Sild

Garderobes nodaļa Raina Varep, Eva Kõiv, Anu Kõiv, Kadri Kangur, Kaidi Mikk, Katariina Talts

Gaismu nodaļa Andres Sarv, Tõnu Eimra, Tõnis Järs, Kaspar Aus, Villu Adamson,
Madis Fuchs, Markus Vahtramäe, Tauri Kõtsi

Skaņas un video nodaļa Andres Tirmaste, Vaiko Vreimann, Hendrik Ilves, Andreas Kangur

Programmas izdevums

Tekstu sastādītāja Sirel Heinloo

Plakāta fotogrāfs Andrus Kannel

Fotogrāfs Rünno Lahesoo

Programmas un plakāta dizainere Katrin Leement

Izrādē izmantotie vizuālie materiāli Mikelandželo, Leonardo da Vinči un

Hieronima Boša gleznas un skulptūras

Teatri peatoetaja

Aasta toetaja

Aasta toetaja

Aasta toetaja

Aasta toetaja

Autopartner

Suvekontserdi peatoetaja

Hotellipartnerid

Grimmipartner

Partnerid

KULTUURIMINISTEERIUM

Kanname elamusi

Kõige mõnusam aeg ootab

VisitSea

CASINO
FENIX

Parustame omadesse

Tähelepanu! Tegemist on hasartmängu reklaamiga. Hasartmäng pole sobiv viis rahaliste probleemide lahendamiseks. Tutvuge reeglitega ja käituge vastutustundlikult!

ELAMUSTEKS LOODUD

TOYOTA COROLLA CROSS

Teatrielamuste toetaja
amservauto.ee

AMSERV
TOYOTA ON MEIE HING

Vägi Sinus Eneses

Balletitantsijate tervise eest
kannab hoolt kodumaine
toidulisandite bränd Ecosh

Tasuta transport al. 25€

Premium kvaliteet
ISO 22000:2018 sertifikaat

Ecosh on tunnustatud
ELi mahekoote märgisega

ecosh.ee

Tansijate lemmikuteks Ecoshi valikust:

  @ecosheesti

ecosh

Pakume üheskoos enam

LYDIA
HOTEL

www.lydia.ee
Ülikooli 14, Tartu

DORPAT

www.dorpat.ee
Soola 6, Tartu

vanemuine.ee